

הרי יש עוד חוקים שלא מובנים ולמה מודגש פרה אדומה? התורה אומרת "זאת חוקת התורה", ולא אומרת 'חוקת הפרה' ובא לרמוז, ש'פרה אדומה' היא שורש לכל התורה, השורש תמיד מכוסה, כמו שהשורשים של העץ נסתרים באדמה, וכל היניקה של השורשים הם דווקא כשהם מכוסים ומסתרים. הכוח של השורש דווקא כשהוא נעלם, ולכן הכפרה הכי עמוקה של עם ישראל שהיא כפרת פרה אדומה, היא צריכה להיות נעלמת.

מדוע הכח של כפרת פרה הוא דוקא משום שהיא נעלמת

וביאור הדברים – השטן טוען טענה חזקה: עבדתי קשה להחטיא את האדם, ועד שהחטאתי אותו, עכשיו הוא בא ועושה תשובה, וזהו הכל נגמר כאילו לא חטא. ואם זו תשובה מאהבה, הזדון נהפך לזכות, זה מאוד מכעים אותו. לכן צריכים לעשות את הכפרה כמו שורש בצורה של העלם, כשאנו לא יודעים למה ואיך זה התכפר, ולכן הפרה אדומה נסתרת, כי היא מכפרת על חטא העגל שהוא החטא הכי עמוק וקשה. כי מובא בגמרא (שבת פח): "עלובה כלה שמזנה תוך חופתה", הדבר הכי עלוב ושפל, כשהכלה מזנה תוך חופתה, ביום נישואיה שהיא אמורה לשמוח עם החתן שלה, ובמקום זה היא מזנה עם גבר אחר, הדבר הכי מתועב ובזוי שיש. וזה המשל על עם ישראל, הרי עכשיו היינו במעמד הר סיני, שמענו שהקב"ה בעצמו אומר "אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ו"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני", אלו שני הדיברות ששמענו מפי הקב"ה בעצמו, ובחטא העגל עברנו על הדיברות האלה, ואין לך בושח יותר גדולה מחטא זה. ולכן על פי טעם ודעת אין כפרה על זה. אבל איך אפשר בכל אופן כן לכפר על חטא זה? התשובה: שגם הכפרה לחטא העגל, יכולה להיות דווקא ע"י דבר לא שכלי, בלי טעם ודעת. ולכן הכפרה נעשית דווקא ע"י פרה אדומה, כי אם עם ישראל משקיעים כל כך הרבה כסף על פרה אדומה כמובא בירושלמי (קידושין פ"א ה"ז), שהדרך הכי טובה לקנות את הפרה אדומה היא ע"י שהיו שמים מאזנים גדולות, בצד אחד שמים זהב, ובצד שני שמים את הפרה האדומה, עד שהכף של הזהב מכרעת את הפרה. וזה מראה שאנחנו משקיעים בדבר שאין בו שכל ואנחנו לא יכולים להבין אותו, והוא הפוך מההיגיון ונגד השכל, ומקיימים בהידור ובהשקעה את מצות פרה אדומה שהיא חוקה ללא הבנה (בשונה משאר מצוות שאנו מקיימים מתוך הבנה) ולכן זה עצמו מה שמכפר לעם ישראל בפרה אדומה. והיות שאנחנו רוצים לכפר על חטא העגל, שהוא חטא שאי אפשר לכפר אותו ע"י שכל, כי הוא חטא מאוד מאוד חמור, ולכן איך הכפרה יכולה להיות? רק ע"י המצווה של פרה אדומה שהיא חוקה בלי שכל. ואם שלמה המלך היה מבין טעם פרה אדומה, היה חסרון בכפרה שלה, כי כל הכפרה היא בגלל שהיא בלי טעם וכנ"ל. אומר לו

פרשת 'כי תשא' - ה'תשפ"א / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - מבוסס על תורה עד' תניינא

הקשר בין פורים לפרה, וכיצד פורים הוא הכנה לפסח,

הגורל של המן והגורל של שעירי יוה"כ

ניתן לקבל במייל: 6537488@gmail.com

ביאור הקשר בין פרשת כי תשא לפרשת פרה

פרשת 'כי תשא' ושבת פרשת 'פרה', ידוע שתמיד יש קשר בין פרשת השבוע לבין הפרשה הנלווית, וצריך לבאר את הקשר ביניהם. הנושא המרכזי של פרשתנו זה העניין של חטא העגל, וידוע מה שאמרו חז"ל על פרה אדומה מובא במדרש (תנחומא חקת ח) "משל לבן שפחה שטינף פלטין המלך, אמרו: תבא האם ותקנח צואת בנה". ולפי זה מובן הקשר בין פרשת 'כי תשא' ענין חטא העגל, לכפרת פרה אדומה. כלומר, אף שמשא רבנו התפלל לה' שישלח על חטא העגל, אך עדיין נאמר: "וְיָבוֹס פְּקָדֵי וּפְקָדֹתַי עֲלֵיהֶם חֲטָאתָם" (שמות לב, לג) ופירש"י: "...תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העוון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפירעון עוון העגל" – כלומר שעדיין נשאר משהו מחטא העגל, ומה שמכפר זה פרה אדומה, ש'תבוא האם ותקנח את צואת בנה'.

ואם כן יש להבין, מזה הכח העצום של פרה אדומה לכפר על חטא העגל, הרי בפשטות פרה אדומה באה בשביל לטהר את הטמאים? יש בזה כמה תירוצים, וכעת נאמר תירוץ חדש בס"ד. הדין של פרה אדומה נקרא 'חוקה', ואומר המדרש רבה (חקת יט): אמר הקב"ה: חָקָה חֲקָתִי וכו', ואי אָתָּה רִשְׁאֵי לְעֶבֶד עַל גְּזַרְתִּי". הלשון 'חוקה' הוא גם לשון 'חקיקה', וכתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה ד' אות ה') "וְתִהְיֶינָה עֹנֵתָם (חוקה) עַל עֲצֻמוֹתָם" (יחזקאל לב, כז), רבנו מוסיף את המילה 'חוקה' על הפסוק המקורי, זאת אומרת כשאדם ח"ו חוטא – העוון נחקק על עצמותיו, כלומר שנחקק שם טומאה על העצמות של האדם, והשם טומאה הזה נוקם באדם, וכשאדם עושה תשובה ויודוי דברים, ע"י זה הוא מוציא את החקיקה הזו. וכך גם פרה אדומה שנקראת 'חוקה', יש לה כח להוציא את החקיקה של חטא העגל מעלינו, ודווקא ע"י 'חוקת' פרה אדומה כי כשאדם רוצה להוציא דבר חקוק, אתה צריך לחקוק אחריו ולהוציא את הכתיבה החקוקה וזה הכוח של פרה אדומה.

הסיבה שנתייחדה פרה אדומה יותר מכל שאר החוקים

שלמה המלך אמר "אמרתני אחכמה והיא רחוקה ממני", יש הרבה חוקים בתורה שאינם מובנים, כמו איסור שעטני, איסור כלאיים, מאכלות אסורות, דיני שחיטה (חצי קנה זה טריפה ורוב קנה כשר), ואי אפשר להבין את זה, אז באמיתות כל התורה שלנו היא חוקים, ואם כן השאלה, למה נתפסנו רק על פרה אדומה,

ולכן פסק מרן השו"ע שפרשת פרה היא מדאורייתא (מרן הרב עובדיה זצ"ל מאוד היה מחוקק על זה) ולכן כדאי מאוד לדקדק לשמוע כל מילה כמו בפרשת זכור, (למרות שזה קצת ארוך יותר), וגם צריך להוציא את הספר תורה המהודר ביותר, וצריך שהבעל קורא גם כן ידקדק בקריאתה בטעמיה ודקדוקיה. (ועוד נפקא מינה, שפעם היו מעלים קטן למפטיר, בפרשת פרה אסור להעלות קטן אלא צריך אדם גדול שיוכל להוציא את כל הציבור ידי חובה). וכן יש הידור לשמוע כל עדה בנוסף שלה (עדות המזרח, אשכנזים, ותימנים) כמו שאנו נוהגים בפרשת 'זכור', דהיות שהיא דאורייתא, צריכים להתייחס אליה כמו מצווה מדאורייתא.

לבאר הקשר בין פרשת פרה לבין יום כיפורים ופורים

ולפי זה נבין את דברי רבנו (תניינא תורה ע"ד) "אחרי פורים קוראים פרשת פרה", (חוץ ממה ש'פורים' ו'פרה' הן שתי מילים שדומות זו לזו). כי נתבאר, שהקשר בין פרה אדומה ליום כיפור זה שגם פרה אדומה וגם שעיר המשתלח ביוה"כ שהם הכפרות הכי גדולות של ישראל מצוותם לעשות בחוץ דווקא, ולא בתוך בית המקדש. בשעירים של יוה"כ כתוב: 'ונתן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל', כולם חושבים שהעיקרי מביניהם זה השעיר לה', ולא השעיר לעזאזל, אך מי שלומד את הגמרא בשבועות מבין, שהשעיר לה' מכפר על תרומת מקדש וקודשיו, כמו כל שעיר ראש חודש והמועדים שמכפר על טומאת מקדש וקודשיו, ואם כן כל השנה יש לנו את הכפרה הזו, ולכן עיקר כפרת ישראל זה דווקא בשעיר המשתלח. ומובן, שכשהקב"ה רוצה לכפר עלינו הוא עושה תחבולות לבלבל את השטן, הוא לא מגלה מה הטעם של פרה אדומה, הוא לא מגלה מה הטעם של שעיר המשתלח (שזה נשמע לנו מאוד רחוק לקחת שעיר ביוה"כ ולזרוק אותו לתהום עד שיתפרק איברים איברים, דבר שלכאורה לא מתאים לעם ישראל הרחמנים) ולכן פרה אדומה ושעיר המשתלח הם למעלה מטעם ודעת, כי כשהקב"ה רוצה לכפר לנו על העוונות הוא עושה באופן לא מובן, שהשטן שהשטן יתרצה לקבל לחלקו את השעיר המשתלח יחד עם כל העוונות, ובזה נעשית לנו הכפרה. והשטן טועה בזה, וחושב שאין זה קרבן לה', כי זה נעשה בחוץ, וכן בפרה אדומה, היא נעשית בחוץ, ולבסוף שם עיקר הכפרה.

גם בפורים וגם ביום כיפור יש גורל, הקשר וההבדל ביניהם

השעיר לה' ושעיר המשתלח נבחרים ע"י גורל, וא"כ צריך גם כן שיהיה לפרה אדומה איזה גורל, (והרי אם לא עשו את הגורל בשעירים, לא יצאו ידי חובה, כי אי אפשר לבחור את השעירים מה שרוצים, אלא חייב לעשות גורל) וכמו כן גם חייב להיות, שלפני פרה אדומה יקדם עניין של גורל. ומה הגורל שקודם לפני פרה אדומה הגורל? זה חג 'פורים'. כתוב (אסתר ט, כו) : "על פן קראו לימים האלה פורים על שם הפור" ומה העניין בגורל הזה? ועוד קשה למה פורים נקרא על שם הפור שעשה המן, וכי זה עיקר הסיפור עד שנקרא הפורים ע"ש הפור, לכאורה היה יותר ראוי לקרוא לו

הקב"ה: 'ויקחו אליך פרה אדומה' – לך אני מגלה טעם פרה אדומה, ולכאורה לפי הנ"ל קשה איך גילה הקב"ה למשה את טעם פרה? והתשובה: משה רבנו הבין על פי שכל, ועל פי טעם ודעת, שכן אפשר לכפר אפילו על חטא העגל, והראייה לכך שהוא התפלל על זה, וגם הוא לא השתכנע והתפתה למה שהקב"ה אמר לו: 'ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם, ואעשה אותך לגוי גדול', אלא משה רבנו נשאר איתן בדעתו, והמשיך להתפלל לקב"ה שיכפר על עם ישראל. לכן למשה רבינו גם שהוא מבין טעם פרה, פרה יכולה לכפר על חטא העגל, כי גם חטא העגל בשכלו של משה יכול להתכפר, למשה יש שכל מיוחד עם כל כך הרבה רחמים, שיכול להבין שאפשר לכפר גם על חטא העגל. אבל לכולם הוא חוקה.

הטעם שיש אומרים שקריאת פרשת פרה היא דאורייתא

כתוב בשולחן ערוך: (סי' תרפ"ה ס"ו) "וי"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא". והמגן אברהם הקשה, מאיפה למד השו"ע שקריאת 'פרה' היא דאורייתא, הרי אף אחד מהראשונים לא סובר כך? (מילא על פרשת 'זכור' יש ראשונים שסוברים שזה דאורייתא, וכן הקשה המג"א על השולחן ערוך). בספר 'משך חכמה' (לרבי שמחה הכהן מדווינסק שהיה גאון גדול) מסביר פשט יפה, ואומר שהמקור לקריאת פרשת פרה מהתורה, זה נלמד מהקריאה של הכהן גדול ביום כיפור כמובא במשנה ביומא (פ"ז מ"א), (ואומרים את זה גם כן בסדר העבודה' במסוף יוה"כ) ומבואר בגמרא (יומא ה' ע"ב) שקריאת הכהן גדול מעכב, ז"א אם הכהן גדול לא קרא את פרשת יום כיפור (חלק מהכתב וחלק בע"פ) לא יצאו ידי חובת הכפרה ביוה"כ, ויש גזירת הכתוב שמקיישים את פרה אדומה לכפרה של יו"כ, ולכן, כמו שביום כיפור אם כ"ג לא קרא את הפרשה זה מעכב, אז בפרה אדומה הקריאה מעכבת, ובזמן שהכהן עושה את הפרה היה צריך לקרוא את הפרשה של פרה אדומה, ואם לא קרא לא מועיל. והיום שאין לנו פרה אדומה אז אנחנו קוראים את פרשת 'פרה' ומכאן המקור לפי ה'משך חכמה' לפרשת פרה מדאורייתא.

ונסביר בעומק, על ידי קריאת פרשת פרה אדומה, אנחנו נטהרים מטומאת מת (בזמן שאין ביהמ"ק – הטהרה היא בקריאה) כלומר הקריאה מטהרת אותנו, כדי שנוכל לבוא לחג פסח ולהיזהר מ'מחמצת', שהרי מחמצת היא אותיות – 'חמץ מת', חמץ זה בחינת 'טומאת מת' וכדי שנוכל להיזהר מהחמץ שהוא טומאת מת – 'מחמצת', אנחנו צריכים להיטהר באיזה בחינה מטומאת מת ע"י 'קריאת פרשת פרה'. ונמצא שההכנה הגדולה ביותר לפסח היא פרשת פרה. כי ע"י קריאת פרשת פרה אנחנו נטהרים (במדרגה של עכשיו). לפני שהאדם נכנס לבית הכנסת בפרשת פרה, ואחרי שיצא משם, זה לא אותו בן אדם!!! עד עכשיו הוא היה טמא בטומאת מת, ועכשיו כשהוא יוצא אחרי שמיעת פרשת פרה הוא כבר טהור באיזה בחינה.

זה עולה אחד יותר מפרה אדומה, כי ב'פורים' יש: פו"ר + י"ם (336), ובפרה אדומה – יש פר-ה' + אדמה (335). יוצא שבפורים יש אחד יותר מפרה, זאת אומרת שהתיקון של פרה אדומה הוא בא דווקא כשאנחנו יותר חזקים אחרי פורים.

רק שלפ"ז קשה ב' קושיות, א) פרה אדומה היתה עוד קודם שהיה פורים. ב) עם שניהם נתקנים ע"י חמשים שערי בינה, מדוע פרה אדומה צריכה לפורים. אכן התשובה, שבזמן הזה שאין לנו פרה אדומה בפועל, אלא רק את המצוה מדאורייתא לקרוא את 'פרשת פרה', ואמרנו לעיל שע"י הקריאה נעשה לנו איזה בחינת טהרה, על הבחינה הזאת – היינו שאנחנו מטהרים רק ע"י קריאה אפילו בלי 'פרה אדומה' בפועל, זה נעשה רק בכח פורים. ולכן ההכנה מתחילה דווקא בפרשת זכור, שהיא זו שמכינה את הפורים, כי 'זכור' זה עניין של זיכרון, לעומת זאת כשמגיעים לפורים זה בחינת: "עד דלא ידע", היפך הזיכרון והדעת. כי אנחנו מבינים שאנחנו לא מסוגלים להתמודד עם הדינים של המן, ומגיעים לשער ה-50 שזה בחינת "עד דלא ידע", וממשיכים עם זה בשבת פרה. לכן אם תשאל מה יותר קרוב אחד לשני, פרשת זכור לפורים, או פורים לפרשת פרה אדומה, אז לפי הפשט בוודאי ש'זכור' זה קרוב לפורים – שניהם ענין מחיית עמלק. אבל על פי העומק, זה דווקא – "אחרי פורים קוראים פרשת פרה", כי בפורים אנחנו למעלה מטעם ודעת, שזהו ענין חוקת הפרה אדומה. כל הסיפור של קריאת 'פרשת פרה' הוא בכח פורים, אמרנו שעבודת השם בפורים היא דווקא ע"י שיכרות יין, וזה כמו בחינת מאכלות אסורות, שהרי אסור לשנות יין להשתכר במשך השנה בפרט בברסלב) מכיון שהנקודה בפורים היא לעלות למעלה מטעם ודעת, ולמעלה מהשכל וההיגיון, ולכן בפורים משתכרים ומגיעים לבחינת "עד דלא ידע" דווקא, כדי להגיע לתיקון של 50 שערי בינה, וזה מביא אותנו מיד ל'פרה אדומה'.

ביצד השכחה שבאה משבירת הלוחות עוזרת לכפרת חטא העגל

נגיד חידוש פלאי, שכותב רבי נתן (הל' ס"ת ה"ד אות ה'). לעיל ביארנו שכל הכח של הפרה לכפר על העגל, הוא משום שאנחנו עושים את הפרה בלי טעם ודעת. והנה מה היתה התוצאה של חטא העגל? שבירת הלוחות, ובשבילנו נ'שתברו הלוחות' זה עונש, כי לא זכינו ללוחות ראשונות שהיו במעלה גדולה מאוד (שגם האבן נחצבה מהשמים, וכמ"ש הוזהר שלוחות הראשונות הן בחינה של 'עץ החיים' לעומת לוחות אחרונות עץ הדעת). ולכן על פי הפשט זה עונש, אך צריך לדעת שאצל הקב"ה כל עונש הוא תחילת הכפרה, והוא הדרך לכפרה, ולכן דווקא ע"י שבירת הלוחות, יש לנו את האפשרות לכפרה. ומסביר רבי נתן דבר עמוק: כתוב בשיחות הר"ן (שיחה כ"ו): "אצל העולם השכחה הוא חיסרון גדול (שיש שכחה, וכמוכן בלימוד תורה שלנו כשאנחנו שוכחים זה נורא ואיום)

על שם הנס או על שם הניצחון, הרי הפור שעשה המן גורל זה עניין צדדי ושולי בסיפור המגילה? כתוב (משלי טו, לג): "בתיק יוטל אֶת הגֹּרֶל, וּמָה' כָּל מְשַׁפֵּטוֹ" כלומר שהגורל בעצמו הוא דבר גבוה מאוד, עד שמשפטו ישירות מה'.

ונבאר את הדברים: הגורל של יום כיפור בא לעשות הבדלה בין שעיר לה' לבין שעיר המשתלח, כלומר הוא בא להבדיל בין הטוב והרע, לעומת זאת, הגורל של פורים יש לו מעלה יותר גבוהה, שיתהפך הרע לטוב, כמ"ש: "ביום אֲשֶׁר שָׁבְרוּ אִיבֵי הַיְהוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם וְנִהְפְּוּ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הֵמָּה בְּשִׁנְאֵיהֶם", נמצא, שביום כיפור הגורל רק עושה בירור מי השעיר לה' ומי השעיר לעזאזל, ואילו הכח שלנו בפורים? להפוך את הרע לטוב. פורים הוא ההכנה לפרה אדומה – פרה אדומה היא כולה דינים (אדם מסמל את הדין) וכששורפים אותה, הופכים את הדין לרחמים. מסביר האר"י ז"ל שע"י השריפה האדם נהפך ללבן (בסוף השריפה האפר נהפך לאפר לבן) ולכן הפרה אדומה (שהיא דינים) נשרפת עד שנהפכת ללבן (מידת החסד).

אבל איך נעשית ההמתקה? אז נחזור שוב לפורים. אמרנו שפורים ע"ש הפור, שזה עניין של מיתוק הדינים, והפיכת הרע לטוב. מסביר האר"י (פרי עין חיים פורים פ"ו) ידוע שב'דין יש פ"ר (280) דינים, (למדנו פעם בשיעור שהאותיות הסופיות מנצפ"ך, זה בגימטריה 280 = פ"ר דינים), יוצא, שגם בפורים יש פ"ר דינים, וגם פרה אדומה יש פ"ר דינים. עם החמש גבורות מנצפ"ך, אנחנו יכולים להסתדר, כי גם פרה אדומה זה פר-ה' (פר עם 5 דינים), אבל ב'פורים' היה לנו סיבוך, כי המן הצליח להביא גבורה שישית, והביא את האדמוני שזה עשיו, ואז נכנס ו' (שהן 6 גבורות קשות) בתוך הפ"ר ונהיה 'פור', ולכן עם כאלו גבורות קשות, אנחנו כבר לא יודעים להתמודד לבד.

פור - י"ם (50), פרה - אדמ"ה (50)

מה התיקון לזה? אומר האר"י ז"ל התיקון רמוז במילה 'פורים', (פור-י"ם = פורים) כי י"מ בגימטריה = 50, שזה כנגד ה-חמשים שערי בינה, הבינה של מעלה, אם אנחנו לא מסתדרים עם הגבורות, אזי הקב"ה נותן לנו הארה מבינה עילאה, שהיא שורש כל הדינים, ואין הדינים נמתקים אלא בשורשן, ואז נתקן אפילו השש גבורות, שהם בחינת 'פור' של המן. אומר האר"י, ה'פור' נתקן ע"י הי"מ, שזה פורים, כי בפורים אנו זוכים להארה של שער ה-חמשים, (אותה הארה שהיתה בזמן נס פורים). וכעת אחרי שזכינו בפורים להארה של שער ה-נ', אז אפשר גם כן להגיע לטהרה של פרה אדומה. גימטריא של אדומה (בתורה כתוב אדמה בלי"ו) זה חמשים (כנגד 50 שערי בינה) – אז גם 'פרה' מה שמתקן אותה זה – 'אדומה' (חמשים שערי בינה) וזה האר"י מגלה, שכמו שפורים מה שמתקן אותה זה הי"ם, (50) גם כן ב'פרה' מה שמתקן אותה זה ה-'אדומה' (50). תראו איזה חידושים נפלאים, אין כמו תורתו של האר"י ז"ל. נשים לב: פוריים

ואומר רבי נתן על השיחה הזאת דבר נפלא, מובא בגמרא עירובין (דף נד.), שעד שלא נשתברו הלוחות כל מה שהיינו לומדים היינו זוכרים, ורק כשנשתברו הלוחות באה שכחה. ודרך אגב זה גם מה שיהיה לעתיד לבוא, שלא תהיה שכחה ויזכרו את הלימוד, ולכן כשאין שכחה גם אין מוות, כי כל העניין של שכחה זה מוות, שמת לו תא במוח, שכחה זה מיתה כמ"ש "נשכחתי כמת מלב", וכשמתים תאי מוח לאט-לאט הבן-אדם גם כן מת, אבל כשהמוח כל הזמן מחדש את עצמו אז אין סיבה של מיתה, ולכן יש קשר בין זה שאין שכחה לעתיד לבוא, ושיחיו חיים נצחיים, כי כשהמוח מחדש את עצמו בבחינת "תתחדש כנשר נעורייכי", כמו אצל ילד שהמח שלו הזמן כל רענן ומחודש.

אלמלא נשתברו הלוחות ראשונות, לא הייתה שכחה בעולם, אז לא היינו יכולים לבקש סליחה וכפרה ולעשות תשובה על חטא העגל, כי "עלובה כלה שמזנה תוך חופתה", והיה כל כך בושה וחרפה, שלא היינו יכולים להרים את עצמנו ולבקש כפרה. יצא, ששבירת הלוחות זה לא רק עונש, אלא היא תחילת התיקון של חטא העגל, השבירה היתה כדי שיהיה שכחה, כדי שעל ידי זה עם ישראל יוכל לבקש סליחה וכפרה, ולא יתייאשו מעצמם שהם דחויים ואינם יכולים לעבוד את ה' עוד מרוב בושה ויאוש מעצמם. ולהבדיל, כמו שילד עשה דבר לא טוב והוא כל כך מתבייש בו, עד שהוא אפילו לא יכול לבקש סליחה וכפרה, והוא לא יכול להרים את עצמו, ובטוח שההורים כל כך כועסים עליו, ואינם רוצים בו, עד שהוא מתדרדר יותר ויותר, רק מחמת שהוא מתבייש ומתייאש. וכן גם בין בעל ואישה לפעמים מרוב בושה שאני כל כך לא בסדר אני לא יכול אפילו לבקש סליחה, ואז היחסים מתדרדרים יותר ויותר, כי מתייאשים שאי אפשר כבר לתקן. ולכן נעשה שבירת הלוחות, כדי שתהיה שכחה ויכולו להרים את עצמם.

הטעם והמתיקות שיש בחזרה על התורה הוא משום השכחה

נאמר עוד חידוש עמוק של רבי נתן (הל' ס"ת ה"ד אות ו') כתוב "בראשית ברא אלוקים... לעיני כל ישראל", נעוץ סוף התורה בתחילתה, יש קשר בין סוף התורה לתחילתה, ומה הקשר? רש"י כתב: "לעיני כל ישראל": "על משה רבנו שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיני כל ישראל". אומר רבי נתן בגלל שהייתה שבירת הלוחות לעיני כל ישראל, לכן אפשר להתחיל "בראשית ברא אלוקים וכו'", ולא נאמר: מה עוד הפעם לחזור?! הרי אני כבר יודע את כל התורה כולה בעל פה, אם היו עדיין לוחות ראשונות ולא היה שכחה, ולמה לחזור על התורה, נמשיך ספר יהושע, נביאים כתובים, אבל עכשיו שיש שכחה ולא זוכרים שום דבר, יש לנו טעם ותענוג לחזור על התורה, ולהבין עוד דברים חדשים.

מסופר על רבי נתן אדלר (רבנו של החת"ם סופר) שהוא לא כתב שום דבר מתורתו. שאלו אותו: למה הרב לא כותב יש לך כל

אבל בעיני (אומר רבינו) יש בשכחה מעלה גדולה, כי אם לא היתה שכחה, לא היה אפשר לעשות שום דבר בעבודת ה', אם היה זוכר כל מה שעבר לא היה אפשר לו להרים את עצמו לעבודתו יתברך בשום אופן, ולכן השכחה היא טובה גדולה בעבודת ה', שתכף כשעובר הדבר, יסלקו מדעתו לגמרי, ויסיח דעתו מזה לגמרי. [ונמחיש את העניין בסיפור – מסופר על הרמב"ם שבהתחלה היו לו חיים קלים, שלא היה צריך לדאוג לפרנסה, והיה יכול רק לשבת ללמוד, מכיון שהיה לו הסכם יששכר וזבולון עם אחיו רבי דוד הנגיד, שהיה סוחר יהלומים עשיר גדול, והיה מפרנס את הרמב"ם, וככה היה לשניהם טוב מאוד. והנה באיזה שנה אחת רבי דוד עשה עסקה ענקית, שבשבילה השקיע לא רק את כספו אלא השקיע גם כן את כל הכסף של הרמב"ם, והכל היה בספינה, ובדרך טבעה הספינה, ורבי דוד נפטר, וכל ההון העצום של ר' דוד ושל הרמב"ם ירד לטמיון. וסיפר הרמב"ם שנפל עליו כזה צער, לא רק שאין לו פרנסה, אלא שגם הוא צריך עכשיו לפרנס את האלמנה והיתומים של אחיו, ואומר הרמב"ם שצער הפטירה של רבי דוד לא מש מעיניו כל ימי חייו. הזיכרון של הרמב"ם היה כל כך חזק שכל דבר עומד לפניו חי כמו שהרגע זה קרה].

אדם שעשה ח"ו עברה גדולה, והיא כל הזמן עומדת לו מול העיניים בצורה מוחשית עם כל הטומאה ורגשות האשמה, הוא לא יוכל להתעסק בעבודת ה', ולהתפלל וללמוד תורה, כי כל רגע הוא מרגיש מאוס ודחוי. ואומר רבנו בשבילי השכחה יש בה מעלה גדולה לעבודת ה', ובשביל זה יש שכחה, האדם שוכח את החומרה של העוון, ואז הוא יכול לעבוד את הקב"ה.

דון יצר הרע להמעיט בעבירה, אבל אחר העבירה מגדיל אותה

רבנו אומר עוד בחיי מוהר"ן (אות תנ"ג) על עצמו, אם הייתי עושה עבירה ועובר על התורה ח"ו, הייתי ממשיך לעבוד את הקב"ה באותה נקודה שאני נמצא, כאילו לא קרה שום דבר, אותה הנחת תפילין, אותה תפילה בהתלהבות, ורק אחרי כמה ימים כשהייתי מרגיש חזק, הייתי מתחיל לעשות תשובה, כי כשאדם בא לעבור עבירה ח"ו, היצר הרע בא אליו כמו תלמיד חכם ומסביר לו שהעבירה היא בכלל אולי רק ספק דרבנן, וגם יש פוסקים שמתירים, ושההלכה כמותם כמובן, ומטהר את השרץ בק"נ טעמים, (וכמו שהסברנו פעם שזה קליפת ישמעאל שבכל מצב השם אוהב אותך גם אם תעשה עברה הכל בסדר ומותר). אבל שניה אחרי העבירה, בא היצר הרע בדינים וגבורות, 'איך עשית עברה כזו חמורה, איזה אפס אתה איך אתה לא מתבייש וכו', (וזה קליפת עשיו שמייאשת אותך). וזה הסיפור של היצר הרע שאחרי העברה מראה לו זה הר גדול, ואם אדם יתחיל אז לעשות תשובה, הוא ישבר ויתייאש, כי הוא זוכר את חומר העבירה חזק מאוד, לכן אומר לו רבנו, תהיה רגוע, לך עכשיו ותלמד ותתפלל לה' יתברך כאילו לא קרה שום דבר, ותמשיך בעבודת ה' שלך, אחרי יום יומיים קצת תשכח מה שקרה ואז תתחיל לעשות ההתבודדות ותעשה תשובה.

קודש מכל פגם. ואותו הדבר מסביר פה רבי נתן בדברי רבנו, איך אדם זוכה למצה שמורה, ולהניצל מחמץ בפסח במשהו, זה רק ע"י השמחה של פורים. ולכן פורים הוא הילוך ודרך לפסח. רבנו לא מסביר פה את הדבר הזה, וההסבר עמוק בעניין הזה אומר רבי נתן (עם קצת תוספת נופך משלי בס"ד) שע"י השמחה הגדולה של פורים, אדם זוכה להישמר מחמץ שהוא נקרא 'פגם הברית'.

רבנו מסביר שזה גם העניין של מצות "ושמחת בחגך", הרי ברגלים יש מצות "לא ייראו פניי ריקם", יש לנו מצווה בכל רגל ורגל להביא שלמי שמחה ותגיגה ולשמות. מבוואר בגמרא ראש השנה (דף ב.) שראש השנה לרגלים – זה פסח, לכן כיוון שכל העניין של הרגלים זה שמחה, ועכשיו בגלות אין לנו כל כך את השמחה של עלייה לרגל, ואנחנו לא יכולים להפעיל את השמחה ע"י חג פסח, (ואדרבה הרבה פעמים חג פסח מכניס הרבה לחצים וכעסים באדם, מההכנות לחג וכל הניקיונות, והחומרות שעושים, והקניות וכו', לפעמים נכנסים לליל סדר עם חוסר שלום בית ח"ו) וא"כ פסח היום לא יכול להביא לנו את השמחה. לכן צריך 30 יום קודם לכן בפורים להפעיל את השמחה הגדולה, כדי שזו תהיה ההכנה לפסח. מסביר הפרפראות לחכמה (ח"ב ע"ד) דבר נפלא, הרי לפי ההלכה צריך להתחיל ללמוד הלכות פסח כבר ביום פורים עצמו (י"ד אדר), אז אם כן זה יוצא קצת יותר מ-30 יום? עונה הפרפראות לחכמה, שע"י שלומדים הלכות פסח 30 יום קודם ביום פורים, זוכים להוציא את כל הרע והרשעים מהמקום שהם נמצאים, (כל אחד היכן שנפל מה שקשור לשורש נשמתו), עד שבבדיקת חמץ כבר הכל נקי, השלושים יום שמתחיל מפורים, זה ההכנה להגיע ל: "אור ל-י"ד בודקים את החמץ לאור הנר", שיהיה נקי מכל חמץ – פגם הברית.

פורים הוא ההכנה והדרך לפסח וכל ההתחלות מפורים

ממשיך רבנו ואומר: "נוטפות מור עיבר" – זה בחינת מרדכי – מר דרור (חלין קלט): לשון 'חרות', בחינת חרות של פסח, ועל כן הצרוף של פורים מרמז בפסח, בפסוק (שמות כ"ג): "שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב, כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פניי ריקם", כי פורים הוא דרך לפסח, שיהיו יכולים להיות נזהרין מחמץ" ופסק באמצע הענין ולא גלה יותר... מסביר רבי נתן, שהעניין של פורים זה לעשות כזאת שמחה שרק על ידה אפשר לשמוח בפסח, ולכן כל חודש אדר עדיין צריכים להמשיך את השמחה של פורים, כדי לקבל את המועדות – חג הפסח, שבועות, וחג סוכות – בשמחה.

ואומר רבנו: "כי בתחילה היו כל ההתחלות מפסח, ועל כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים [ולא סיס] – מבאר רבי נתן – "ועכשיו ההתחלות הינם מפורים". כלומר שהתחלה של שמחה של המועדות מתחילה דווקא מפורים.

כך הרבה חידושי תורה? (נשאלו רק מעט חידושים שכתבו תלמידיו) אז הוא ענה: למה מותר לכתוב תורה שבעל פה, (והרי אסור לכתוב תורה שבעל-פה) רק משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך" – כדי שלא תשכח, לי יש זיכרון טוב אני לא שוכח, וממילא לי אסור לכתוב תורה שבע"פ... (טוב שלפחות החידוש הזה עצמו נשאר מרבי נתן אדלר). יוצא שזיכרון אבסולוטי הוא קצת רע, האדם לא שוכח את העבירות, ובנוסף גם לא שוכח את התורה, ואפילו לא יכול לכתוב את החידושי תורה שלו. על זה אומר רבי נתן, בגלל "לעיני כל ישראל" שנשאו ליבו לשבר את הלוחות, דווקא בגלל זה יש לנו שוב התחלה "בראשית ברא אלוקים", שאנחנו יכולים להתחיל עוד פעם את התורה מהתחלה.

לקוטי מוהר"ן תניינא תורה ע"ד

בליקוטי מוהר"ן (תורה ע"ד ח"ב) אומר רבנו: "אחר פורים קורין פְּרִשֶׁת פְּרָה, שְׁהִיא הִכְנָה לְפֶסַח, כִּי פְּרִשֶׁת פְּרָה קוֹרִין – כְּדִי שְׁיִהְיוּ נְזָהְרִין לְטָהָר מִטְּמֵאת מַת, כְּדִי שְׁיִהְיוּ טְהוֹרִין לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח, ע"כ. למה קוראים פרשת פרה? כי היא הכנה לפסח. והביאור: אומר רבנו כי עיקר הפסח הוא להיזהר מחמץ, הנקרא 'מחמצת' (חמץ מת). ומסביר ר' נתן עומק נפלא בקשר הדברים, באמת כדי להניצל מחמץ בפסח, צריכים שמחה גדולה, והיפך הנערויין ועצבים, אנשים חושבים שע"י נערויין ינצלו מחמץ, וזה בדיוק להיפך. העניין של חמץ זה גם עניין של 'פגם הברית', וגם רבנו רמז את זה בשם של 'מצה שמורה' – שזה 'שמירת הברית' (שיח שרפי קודש ח"ב אות ל"ז), וכדי לזכות באמת למצה שמורה, זה רק ע"י העניין של תיקון הברית.

שמירת הברית על ידי שמחה

וביאור הדברים: כתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה קס"ט ח"א) על הפסוק "והיה עקב תשמעון את הדברים האלה... ושמר ה' אלוקיך לך את הברית וכו'", רבנו אומר חידוש נפלא ועצום, אין "והיה" אלא לשון שמחה, "עקב תשמעון" – כלומר שהשמחה כל כך מתפשטת והולכת עד רגליים, עד שכבר העקבים שלך שמעו את השמחה והן קופצות בריקוד באוויר, אתה רוקד ושמח, אז "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית" – כביכול הקב"ה בעצמו שומר לו את הברית. לכן אם אדם רוצה להניצל מפגם הברית, זה דווקא ע"י שמחה, כי אז הקב"ה עוזר לו בשמירת הברית, ואין אני זוכה לכל הדבר הזה? זה דווקא די שמחה. רבנו מסביר את זה בעומק, העניין של פגם הברית מגיע מהקליפה של העצבות ליליית (לשון יללה) כשאדם בעצבות הוא מחובר לקליפה הזו, והיא מחטיאה אותו בפגם הברית רח"ל, אבל אם האדם שמח וטוב לב, ועובד את השם בשמחה, הוא לא נופל בפגם הברית, וניצל ממנה, (והסימן לזה, רואים שאדם שפוגם בברית הוא מאוד עצוב מכיון שזה הולך ביחד), כי השמחה באמת היא זו שמזכה את האדם שהקב"ה עוזר לו בשמירת הברית

את העניין של השמחה, למשוך כל הזמן שמחה, והכל אז רק לשמח את עצמנו בכל החודש הזה.

ופה רבנו מוסיף עוד דבר: "ועל בן הצרוף של פורים מרמז בפסח, בפסוק: "שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך למועד חדש האביב, כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם", רבנו אומר פה פלא של צירוף אותיות: מ'מצרים ו'לא יראו פני ריקם – ראשי תבות 'פורים'. זאת אומרת, כדי להגיע למצות "שבעת ימים תאכל מצות", שלא תיפול ח"ו במשהו של חמץ, וכדי שתגיע למצב של "ולא יראו פני ריקם" – שתוכל לקיים את מצות החג בשמחה, שזה המצוה ברגל – "ושמחת בחגך והיית אך שמח" לשמוח ברגלים, בשביל זה צריך את השמחה של פורים, ולכן פורים הוא דרך והילוך אל פסח, לקיים את הפסח ושאר הרגלים בשמחה, נמצא שכל ההתחלות עכשיו הם בפורים.

ניצוד היו ההכנות לפסח לפני שהיה חג פורים

רק השאלה, אם 'פורים' זה הכנה כל כך גדולה שעל ידו זה זוכים לחג פסח, אם כן מה עשו לפני כן, לפני שהיה את נס פורים, הרי נס פורים היה בסוף גלות בבל, וכשלא היה עדיין את פורים איך הגיעו לכל ההכנה של השמחה של פורים כדי להגיע לפסח? התשובה היא, כשהיינו בארץ ישראל והיה בית המקדש, אז היינו שמחים ברגלים, והיינו מעצמנו בני חורין, ויודעים את התורה, ולכן לא היה צריך את פורים כדי להגיע לשמחה של הרגלים, כי בזמן בית ראשון היה קדושה גדולה ונבואה, היה רוח הקודש, לכן גם היתה יותר שמחה, (בנוסף אומר הבעל שם טוב הקדוש, שאז גם לא היו הרבה חומרות לאנשים, 'חומרות' זה דבר חדש, כי ככל שמתמעטים הלבבות מתרבים החומרות... והחומרות גורמים עצבות ומרה שחורה, כמבואר בלקוטי מוהר"ן תניינא תורה מ"ד) ולכן היה אפשר בקלות להגיע לפסח ולחגוג את המועדים בשמחה, אבל עכשיו כשאנחנו בגלות עם כל צער הגלות, חייבים את פורים, פורים זה לא רק יום אחד וזהו, אלא הוא בא כדי שנמשוך ממנו שמחה לכל השנה, כדי לזכות למעלות של חג הפסח, שהן להיות בן חורין, ושנוכל לזכות לדיבור של יציאת מצרים.

ונסיים בעצה טובה איך כל אדם יכול למשוך לעצמו שמחה, שייזכר בעצמו ב'מילי דשטותא', ובמשתה פורים, בצחוקים ובשמחה שהוא עשה בפורים, ואת הבדיחות שהיו בפורים, איך כל אחד השתכר בפורים הזה, ואת כל הבלאגן השמח, וכל זה כדי להמשיך את השמחה ולשמוח כל השנה, ובפרט בפסח. ומי שיעשה כן, בליל הסדר הבעל"ט יהיו לו דיבורים טובים – פה-סח, וגם הוא ירגיש בן חורין אמיתי – מר דרור, ולא רק שהיה לו פורים טוב ושמח, אלא שהיה לו שנה טובה ושמחה, וזאת על ידי העבודה בין פורים לפסח – למשוך את השמחה. השם יזכנו ואמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

ואומר רבנו כאן עוד דבר עמוק, "כי גם פורים הוא בודאי הלוך ודרך לפסח (שה"ש ה) "שפתותיו שושנים נטפות מור עבר" שפתותיו – זה בחינת פסח פה-סח (במובא) שושנה היא אסתרי כתוב בשער הכוונות וב'פרי עץ חיים' (שער מקראי קודש פ"ד) שעיקר העניין של פסח זה דווקא – הדיבור. ולכן צריך הרבה לספר יציאת מצרים בפסח, לספר את הניסים את הנפלאות. "נטפות מור עבר", זה בחינת מרדכי – מר דרור. אומר רבנו בשם האר"י ז"ל "שפתותיו שושנים" שושנה גימטריה 'אסתרי' ולכן בפורים יש את אסתרי 'שושנה'. ומרדכי – מר דרור זה בחינת החירות של פסח. ופסח – זה פה סח, בחינת הדיבור שיש בחג החירות. מאיפה אנחנו מקבלים את הדיבור? זה מקבלים דווקא מאסתרי ("עשרה קבין ירדו לעולם ותשעה נטלו נשים"), אסתרי הצדקת שבה היתה מלובשת השכינה, היא שנותנת לנו את בחינת התורה שבעל-פה בחינת הדיבור. נמצא, שאת כח הדיבור של פסח – (פה סח) בניסי יציאת מצרים, את זה לקחנו מחג הפורים, כולנו עשינו עבודה בפורים ב"ה, בפורים זה לא בעיה לשמוח, תשתה יין טוב, תאכל תשמח, תרקוד, ועשית את העבודה של שמחת פורים, לא צריך להיות אדמו"ר גדול, מה שעשית בפורים מצויין ב"ה, אבל עיקר החכמה זה עכשיו – להמשיך את השמחה של פורים לפסח, וזוהי עבודת השם שלנו בימים האלה, ואיך עושים את זה? במילה אחת – 'שמחה'. כפשוטו, להיות מאוד מאוד בשמחה, לשמוח לצחוק, לרקוד, ולשמח אחרים, וכך לזכות ל – פה סח.

מרדכי ואסתרי של פורים ומרדכי ואסתרי של פסח

ונסכם את הדברים: אסתרי גימטריה 'שושנה', וזה "שפתותיו שושנים" – זה הדיבור שיהיה בפסח לקיים את מצות "והגדת לבנך" לספר לבנים את סיפור יציאת מצרים. עוד דבר, צריך להרגיש בפסח 'חרות', להיות בן חורין, וקודם כל להיות בן חורין מהיצר הרע, בן-חורין מהבוס בעבודה, מהדאגות של הפרנסה, בן חורין מהמחלות, מכל הצרות, ומעל הכל אמרו חז"ל: "אין לך בן חורין – אלא מי שעוסק בתורה", ואם כן בן-אדם שהוא בריא והוא חכם, והוא עשיר, והוא לא משועבד לאף אחד, והכל טוב לו זה בן-חורין, ואז הוא פנוי לעבודת השם, ללמוד תורה בהתמדה, ולקיים מצוות, ולשבח ולהלל ולהודות להשם יתברך בפה על כל החסדים שגמלנו, כמו שאנחנו מסבים בחג הפסח בליל הסדר. ואת זה אנחנו מקבלים דווקא ממרדכי שהוא: "מר דרור", בחינת חירות. אז יוצא שיש לנו מרדכי ואסתרי של חג פורים, ויש לנו גם מרדכי ואסתרי בפסח, מרדכי – זה כדי שתהיה בן חורין בפסח, ואסתרי – שיהיה לך פה לדבר ניסי ה' יתברך.

כדי למשוך את פורים לפסח, יש לנו השבת 'פרשת פרה' כאן זה התחנה הראשונה, 'טהרת פרה אדומה', כמו שאמרנו על העניין של עבודת השם שיש עם הפרה אדומה, ויש גם בן

